

Castelló, de nou la desfeta

La «Solució Centre» promoguda per Antonio Tirado, alcalde de Castelló, per al centre històric de la ciutat, ha alçat duríssimes crítiques i un gran descontentament popular. Una polèmica que creixerà en els pròxims mesos.

Joan Pomares

El centre de Castelló és una amanida d'edificis. Un recital de modes i corrents arquitectònics al voltant de la plaça Major: l'ajuntament del segle XVIII, la torre campanar del Fadri, del XVII, la font de la plaça i el mercat de fruites i verdures, de començament de segle, i una catedral, la de Santa Maria, reconstruïda íntegrament en acabar la guerra. El conjunt es veu arredonit pel gran edifici Banc de Santander, un búnquer colossal que s'enfila omnipotent en aquest centre històric. En definitiva, el mapa d'un quiròfan.

Antonio Tirado —«Tono Placetes» per als seus detractors—, alcalde i reconegut autor de nombrosos parterres i gloriets en la capital de la Plana, va pensar a remodelar-ho tot. I una idea primitiva, auspiciada pel Col·legi d'Arquitectes, fou enterrar l'esmentat mercat de les fruites i afegir-hi l'antiga peixateria més d'altres serveis complementaris. I va unir en la superfície la plaça Major i la de Santa Clara. Tot plegat adobat amb una gran font d'ampul·looses cascades, imitació Niàgara, i uns graons fastuosos. Només que el talp-projecte va tenir una gran oposició i va anar a parar a la papereira.

El lloc d'aquest, al cap d'uns mesos, l'ocuparia un altre enginy urbanístic: la gran «Solució Centre». Un babilònic projecte que canviaria de cap a peus la fisonomia del nucli monumental. Amb aquests objectius: unir exteriorment el mercat amb una moderna peixateria, remodelar per complet la plaça de Santa Clara —incloent-hi un immens aparcament subterrani— i ampliar les dependències municipals amb un nou edifici, veí del consistori i del Fadri.

Dalt, obres de la «Solució Centre». Baix, Antonio Tirado.

Encara que la metamorfosi d'allò que, en paraules de Tirado havia de ser «un centre característic de Castelló» tenia un alt preu: més de 500 milions de pessetes. Despesa que a molts ciutadans de Castelló va semblar sempre excessiva i no prioritària davant necessitats més urgents. Però l'alcalde estava decidit a no reduir el pressupost. A no ajornar l'obra de la seua glòria futura.

El caixó

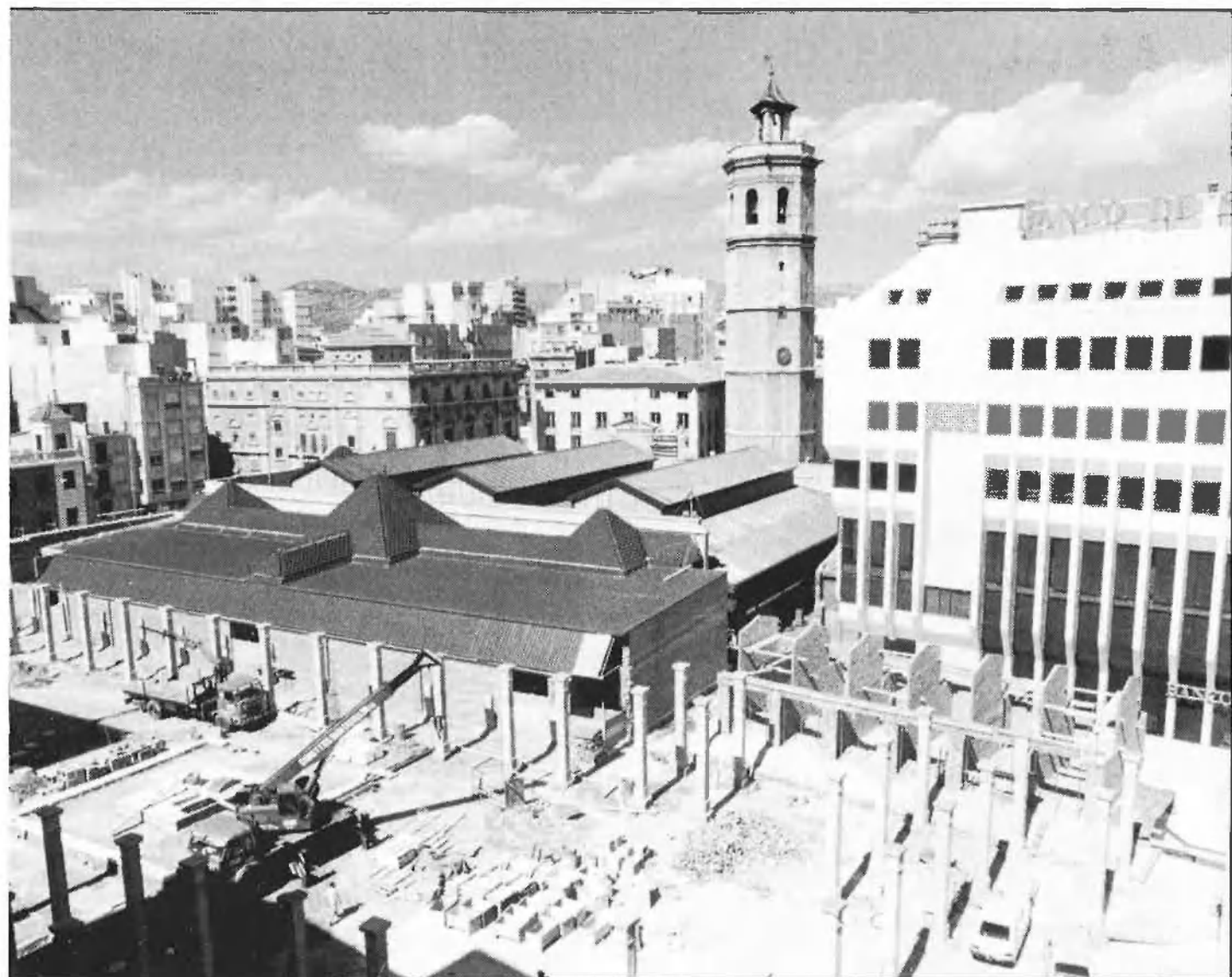
Un gran nombre d'apartaments municipals no trobaven espai en el

clàssic ajuntament de la Plana. Es feia, doncs, necessari, construir unes noves dependències i descarregar la saturada corporació. A tal fi, Antonio Tirado va designar una Comissió Cultural d'arquitectes, artistes i historiadors castellanencs. El que pretenia era sentir la proposta sobre l'estètica del nou edifici municipal, que hauria de ser complementari i estar d'acord amb l'escassa arquitectura tradicional de la

VICENT GAMBIR

ciutat. Per si no n'hi havia prou, Tirado decidia escoltar també els consells d'un arquitecte saragossà, expert en la construcció d'edificis amb harmonia històrica.

Així, doncs, amb un pressupost que supera els cent milions de pessetes —i com a part de la «Solució Centre»— les obres s'iniciaven. Les noves oficines podran allotjar a partir del gener la policia municipal en la planta baixa i el parc mòbil de la casa i dels funcionaris en dos amplis soterranis.

Això no obstant, quan les obres estan a punt d'acabar-se, la valoració de la Comissió Cultural de Seguiment és majoritàriament negativa, ja que l'edifici no sols no s'ajusta a les recomanacions originals, sinó que, a més, ha acabat per destrossar definitivament l'estètica i el conjunt urbanístic de la plaça Major. «L'edifici no resulta apropiat per a l'entorn de la seua ubicació», ha declarat el mateix alcalde.

Aquest descontentament per la diferència entre el somni i la realitat ha

sorgit no sols per ser un edifici «molt sobri i auster». També per l'enorme protagonisme que ara ha obtingut en el conjunt de la plaça —supera en alçada l'ajuntament— i perquè, a més, com assenyalava críticament el mateix Tirado, «s'ha convertit en una cosa semblant a un caixó».

Sense comptar que, per a alçar el polèmic hexàgon, va mancar, segons sembla, un estudi tècnic del sòl. Perquè, com contava alguna font municipal, «el Fadri només té un metre de fonaments i quan s'iniciaren les excavacions potser va estar en perill ja que, inclús, algú comentava que va trontollar. És per això que han hagut de fer un contrafort en la base, que n'assegure l'apuntament». No debades durant l'Edat Mitjana i fins fa molt poc era una torrentera, un baranc que havien cobert a cabassades.

O Dio, l'arte degli Italiani!

El 1490 Donato Bramante, l'iniciador del Renaixement romà, el gran ar-

quitecte, dissenyava, per encàrrec del seu amic i client Ludovico el Moro, la *piazza regolare* de Vigevano, a Itàlia. Un espai rectangular delimitat per un pòrtic continu.

Aquest model és el que, cinc segles després, ha elegit l'ajuntament de Castelló per a la plaça de Santa Clara —dins de la «Solució Oest». «Hem buscat —han dit des de la corporació— l'arquitectura grega emprada en l'art italià. Seguint els precedents dels segles XV i XVI».

Però el nou espai traçat sobre Santa Clara, i projectat per l'arquitecte Ignacio Jordà amb un pressupost total de 129 milions —apartament subterrani i monument central inclosos— tot just si arriba a ser-ne una mala fotocòpia. I una imitació aliena totalment a la fisonomia i la pell arquitectònica de Castelló.

Una plaça de dimensions reduïdes, el preu de la qual fou també considerat un balafament, tenint en compte l'escassetat de l'espai, i el tret més cri-

NOVETATS EN LLIBRES

LITERATURA BUP III

Vicent Escrivà Peiró.
Vicent Salvador Liern.

GREGAL LLIBRES

DICCIONARI ETIMOLÒGIC I
COMPLEMENTARI DE LA
LLENGUA CATALANA

Joan Coromines. Volum 6é.

De la O a la QU.

CURIAL EDICIONS
CATALANES

LA BOLA

Enric Larreula
Col·lecció Joanot, núm. 6.

Un text d'allò més divertit per als més menuts.

FEDERACIÓ D'ENTITATS
CULTURALS DEL PAÍS
VALENCIÀ

PRIMERA AVALUACIÓ

Francesc Sales.
Col·lecció l'Odissea, núm. 12.

A la ciutat, l'Emy descobreix un món nou: viu intensament l'amor i el desamor, el compromís polític i l'amistat.

EDITORIAL EMPÚRIES

MATERIALS PER A UN TEMPS
DE CRISI

Quaderns d'Alliberament, 11

Articles sobre economia, política, cultura, anàlisi d'experiències, crítica de llibres: una reflexió múltiple i diversa.

EDICIONS DE LA MAGRANA

L'IMPERI ROMÀ I L'ALTA
EDAT MITJANA

Giovanni Caselli
Col·lecció La vida en el passat.

Evocació lídel i rigorosa de les formes de la vida quotidiana a l'Imperi Romà i als primers segles medievals. Amb il·lustracions detallades i precises.

BARCANOVA

DAINA

Nova revista de literatura

Amb articles de: David Rosenthal, Erica Jung, Jean-Charles Huchet, Philippe Jaccotet, Romano Costa i Narcís Comadira.

EDITORIAL TRES I QUATRE

BALADES DE «SPEED»/
POEMES DESTROSSATS

Rafael Vallbona.
Col·lecció Poesia, 45.

Noves sensacions, poemes derrotats.

EDITORIAL TRES I QUATRE

DICCIONARI JURÍDIC
CATALÀ

Un volum de 14 x 21, 480 pàgines.

De venda a llibreries.
«Els diccionaris de l'Enciclopèdia».

ENCICLOPÈDIA CATALANA

UN DIABLE AL PARADÍS

Henry Miller.
Col. El Cangur, 94. 136 pàgs.

Un Miller diferent: sarcàstic, divertit i tendre, amb la descripció d'un personatge extraordinari.

EDICIONS 62

daner de la qual és la gran abundor de columnes que, a tall de partenó casolà, l'esguiten. Una petita polis davant la qual s'alcen les celles sorpreses de tots els transeünts.

De la mateixa manera que Luis Batalla Romero —Grup Luis Batalla, SA, i també Conclisa i Lubasa—, autor de quasi totes les obres de la ciutat, s'ha endut per concurs l'edificació de l'aparcament de la plaça, Dragados i Construcciones, el mercat i Cubertas i Mzov., l'edifici municipal, a Comylsa li ha tocat executar la gran obra hel·lenística de Santa Clara.

Comylsa és una empresa bàsicament constructora, lligada actualment a CLEOP i que, amb un gran volum de capital, seu central a Madrid i radicació en diverses ciutats de l'estat, ha estat autora de la tribuna del camp del València CF, dels apartaments de la plaça de Saragossa de València —en un moment donat, escandalosa— de Nuevo Centro i un edifici d'El Corte Inglés, també en aquesta capital, de 500 *bungalows* en la urbanització «Gran Alacant» —que promou el ministre Fernández Ordóñez— com també, entre d'altres, dels estadis Ramón de Carranza de Cadis i el Rayo Vallecano de Madrid.

Mentre que tot Castelló critica, com després veurem, la plaça, el cap d'obres i aparellador de Comylsa pensa que tot és molt distint: «Hem fet servir materials de molta qualitat, bona fusta i bona pedra. I el projecte està molt ajustat a l'original. És a dir, llevat de petits canvis, menudeses».

Però la població castellanenca no opina el mateix. Potser perquè les columnes —jòniques, dòriques?— han esdevingut buides, fofes, amb el perill de les filtracions de l'aigua. Perquè no tenen res a veure amb Castelló. I perquè l'alineament no està ben enquadrat i així es forcen en una obligada corba davant l'entrada de l'aparcament, no continuant paral·lelament a la façana dels edificis laterals.

Aproximadament en el centre de la plaça se situarà, d'altra banda, un gran conjunt escultural, obra de Vicent Llorens Poy, que representant mig centenar de personatges —«els fills de Castelló»— i, amb una alçada de vuit metres, recollirà en pedra blanca la il·lustre història de la ciutat.

Una altra realització també molt criticada. Amb un cost de 30 milions de pessetes —vint-i-vuit només per a pedra— i que ha obligat a remodelacions de darrera hora sobre la seua

LLIBRERIA
TRES I QUATRE

Pérez Bayer, 11. Tel. 352 91 10. 46002-València

ubicació i sobre el pressupost general «Oest». Això no obstant, la despesa ha deixat indiferent Don José Luis Villamarín —primer tinent d'alcalde, regidor d'Urbanisme i ara flamant director general de consum— qui, senzillament, va sentenciar: «l'art no té preu».

El no generalitzat

La conversió en zona per a vianants del centre castellanenc ja estava pre-

estan contentes les floristes, que hauran d'ocupar les noves i estretíssimes casetes de la plaça, ni els comerciants de la moderníssima peixateria.

Aquesta, que imita per fora l'antic mercat confrontant de les fruites, té com a sostre un veritable imant que replega tota la potència solar, la qual bolca sobre les parets de l'interior. «Ací, el problema fonamental és el sostre», diu una de les peixateres davant una blanca parada coberta de ti-

Per a l'arquitecte municipal Joaquín Tirado hi ha crítiques exagerades, però també n'hi ha amb fonament. «Jo —assenyala— no ho hauria fet així.

Hauria disposat d'una altra manera la plaça». «Els materials són més pobres —diu ara Jaume Peris, membre de la Comissió Cultural— que en el projecte inicial. Ara, ací s'han fet quaranta places, la majoria sense gust i ningú no ha dit res. Però, clar, açò és el centre i... Cinc-cents milions per a la «Solució Oest» és una animalada —exclama—, un pressupost molt fort. Però és que ara es gasta això. La veritat és que estem tots una mica espantats pel que puga quedar aquí».

«Es vol fer una mena d'agora i així quedarà», apunta Antoni Gascó, també component de la Comissió assessora. «Però les columnes no eren plaques encolades, exposades a la pluja, i el cimaci del capitell no s'ajusta a la idea. La solució ideal —es pregunta—, no la sé. Però el ben cert és que hauria d'haver-hi hagut un concurs de projectes».

«És una solució una mica faraònica, amb fums de grandesa, espectaculars i típics del neoclassicisme —afegeix—. Tirado —diu amb admiració— és molt digne de lloances. Només ha volgut fer una obra que d'alguna manera el perpetue». Al final remarca la possibilitat que «pressions d'algunes empreses hagen fet que al final es faça així, d'una manera que ni a l'alcalde li agrada».

Finalment, Vicent Grau, responsable municipal d'UPV, pensa que «l'Ajuntament no està interessat en una política urbanística popular. És lògic, doncs, que les associacions de veïns se senten descontentes perquè, evidentment, la 'Solució Centre' està molt mal enfocada». Sobre l'aparcament de Santa Clara diu que «ara serà impossible tancar el centre a la circulació. Nosaltres, que volem un Castelló habitable, hauríem col·locat el pàrquing als afores. Deu haver-hi —sospita, al capdavant— interessos especulatius, capitalistes, molt grans per a haver fet tot això».

La «Solució Centre» no sembla, doncs, solucionar res. Prompte Antonio Tirado serà el futur president de la Caixa d'Estalvis de la seua ciutat i continuarà necessitant obres que graven el seu nom en la història. Mentrestant, a Castelló molts defensen que, davant la política de mastabes i piràmides, davant els jardins penjats i els fastos inútils de Pompeia, sobretot cal evitar la gran desfeta històrica. □

L'ajuntament, el Fadrí, la catedral... i el Banc de Santander.

vista en el Pla General elaborat pel primer ajuntament socialista. Però el projecte primitiu s'ha vist reduït a un terç en el volum dels carrers que seran tancats al trànsit rodat. L'aparcament de Santa Clara —o això és el que s'ha dit en la publicitat que se n'ha fet— hi hauria de contribuir, però, finalment, no ha estat així. I no sols ha disminuït el nombre de carrers susceptibles de ser tancats al trànsit rodat, sinó que l'enclavament d'aquest nou pàrquing també «congestionarà encara més», en opinió generalitzada, «el dens trànsit de la ciutat».

El fet que a prop hi ha també dos subterranis —construïts igualment per Comylsa— en la plaça de Cardona Vives i al carrer del Rei En Jaume, i que amb prou feines cobreixen el 50 per cent de la seua capacitat a causa de les altes tarifes, llança un altre gran dubte: ¿no convindria més abaratir-los que gastar desenes de milions en una nova obra que en res no ajudarà a dinamitzar els estacionaments del gran parc mòbil castellanenc?

Però els problemes continuen. Continua el rosari. Perquè tampoc no

res de bacallà. «Fa molta calor i la gent es queixa. Les dones no poden estar comprant ací en estiu, sobretot per l'agost, que és insuportable. Amb aquesta mena d'uralita que han col·locat —assenyala— el peix ens dura menys, sembla que estiga en mal estat i necessita més gel».

José Luis Villamarín —portaveu del grup socialista— resultà il·localitzable per a aquest setmanari. Però Carme Belenguer, representant dels populars, s'expressava així: «Estem per millorar Castelló, on conservem molt pocs edificis antics. El grup popular ja es va oposar, quan tocava, a la plaça de Santa Clara per l'elevat cost d'un espai que no arriba ni a mil metres quadrats.

A més, les columnes ja no són monolítiques, com en el primer projecte, sinó en peces, per plaques. El monument —afegeix— és insòlit i el basament ha estat incrustat, cosa que ha fet que es canviassen les estructures originals del pàrquing. No, no estic convençuda dels treballs de seguiment de les obres. I s'ha de buscar el culpable d'haver-ho canviat tot».